

svoj stav prema problemu tzv. zlih, tj. dobrih čina u sebi. U ovom slučaju se ne prihvaća stav prema kojem postoje čini koji bi uvijek i u svim okolnostima bili nedopušteni. Arendtova se upravo u tradiciji novije anglosaksonske analitičke filozofije morala prikloniti stavu pri kojem neki čin svoju moralnu kvalifikaciju dobiva tek njegovom subjektivnom obojenošću. Međutim, upravo takav stav izaziva izvjesni moralni relativizam, svojstven anglosaksonskej poslijeratnoj moralnoj filozofiji, u kojoj općenito vlada zazor prema kontinentalno-kantovskoj dužnosnoj, tj. zakonskoj etici.

Na kraju možemo reći da je upravo taj sukob primjetan i u ovom djelu. U odbijanju prikazivanja morala kao skupa normi i konvencija (kontinentalna kantovska struja) Arendtova se svjesno stavlja na stranu anaglosaksonske tradicije. Očito je, međutim, da su uzroci dublji od filozofskih te ih valja tražiti u svjetonazorskim. Na koliko je to i s njene strane ispravno, ostaje otvoreno pitanje.

Stjepan Radić

Milan Šimunović

*Prema pastoralu za 'novo lice'
Crkve. Teološko-pastoralna
promišljanja i smjernice za novu
pastoralnu praksu župne zajednice.*

– Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006.,
str. 533.

Autor knjige, prof. dr. Milan Šimunović, već u Uvodnom izlaganju (9-24) jasno ističe kako u ovoj svojoj knjizi polazi od činjenice da je svijet u trajnoj promjeni, što uvelike utječe na ponašanje ljudi i u odno-

su prema Bogu i Crkvi. Pastoralna teologija se stoga nužno opredjeljuje za put praćenja promjena i, u dijaloškom duhu, ukazivanja na što primjerenije djelovanje Crkve. Stav pisca jest da se takva pastoralna teologija mora uvijek iznova opredijeliti za suvremenost, odnosno za 'pastoralnog odgovora' na znakove vremena, što je došlo do izražaja na Drugom vatikanskom koncilu. U tom smislu knjiga se cijelim svojim sadržajem zalaže za tzv. pastoralnu konverziju, odnosno napuštanje tradicionalističkih mentaliteta i pastoralnih stereotipa, koji ometaju zaživljavanje koncilске i pokoncilске slike Crkve, a prema tome i novih polazišta u pastoralu zajednice. Stoga uvodno poglavlje i nosi naslov "Pastoralna teologija u službi pastoralne budućnosti", jer iznosi novo pozicioniranje pastoralne teologije u službi pastoralne budućnosti. Knjiga ima tri opsežna dijela, a zaključni dio je označen naslovom "Završna promišljanja".

U prvom dijelu, "Svijet u procesu promjena – nova pastoralna paradigma za suvremenu evangelizaciju", autor u devet poglavlja razlaže neke istaknute teme i 'strateška pitanja' pastoralnog djelovanja (27-239). Hrabro se suočava sa stremljenjima suvremenoga čovjeka koji, u odnosu na Boga i Crkvu, živi često u procjepu između razlaza i tračenja. U tom smislu obrađuje pitanja nove evangelizacije, nunošći eshatološke usmjerenosti, govor o grijehu, novi način pripadnosti Crkvi i dr. Riječ je, dakle, o temama koje su od posebnoga značenja u čovjekovu otkrivanju 'novog lica' Boga i kršćanstva. Pritom se posebno usredotočuje na mlade i obitelji te vjernike laike i njihovu ulogu unutar Crk-

ve i društva, s posebnim naglaskom na odgoj za politiku.

Autorova je omiljena tema župna zajednica, jer je ona mjesto odakle počinje suvremeno djelovanje Crkve i gdje se živi pripadnost kršćanstvu. Stoga drugi dio knjige, pod naslovom "Prema 'novom licu' župne zajednice, s naglaskom na zajedništvu, suodgovornosti i novim crkvenim službama", donosi pokoncilsko poimanje župne zajednice i u tom smislu obrađuje neka posebna pitanja kao što su: cjeloviti pastoral, crkvena zvanja, duhovni pokreti, blagoslov obitelji, caritas, hodočašća, crkveni tisak, školski pastoral i dr. (243-400). Spomenute, i druge, teme razrađuje u deset poglavlja. Posebno se usredotočuje na suradnju vjernika i svećenika (župna vijeća i razne službe, od klasičnih do novih) te na novi profil predvoditelja, odnosno župnika (čovjek dijaloga, graditelj zajedništva, animator, komunikator, čovjek vizija i dr.).

U trećem dijelu knjige, "Prema autentičnosti shvaćanja i življenja sakramenata. Odgovorniji pristup slavlju sakramenata", Šimunović upućuje na nužnost promišljanja pastoralne službe, posebice krštenja odraslih, euharistije, uz ponudu mogućih načina animiranja djelatnog sudjelovanja, zatim novog shvaćanja i slavlja potvrde i dr. (401-521). Premda taj dio knjige ima samo četiri poglavlja, pruža čitatelju kriterije za prosudbu vlastitog odnosa prema spomenutim sakramentima, ali ih i potiče na iskorak iz tradicijske pastve, naznačujući jasne modele suvremene aktivne crkvenosti.

Završna promišljanja autor je naslovio "Pastoralna usmjerenja na početku trećega

tisućljeća" (495-522). Ona nisu uobičajeni zaključak knjige, jer tematiziraju glavne odrednice crkvenoga djelovanja, prema dokumentu HBK "Na svetost pozvani". K tome, autor hrabro ukazuje na nužnost stručnog planiranja i programiranja djelovanja Crkve na biskupijskoj i župnoj razini te donosi pravila po kojima bi valjalo provesti takvo programiranje.

Već u samom naslovu knjige autor je vrlo hrabro naznačio svoj cilj, a to je hod "prema pastoralu za 'novo lice' Crkve", što po njegovom sudu traži najprije "teološko-pastoralna promišljanja", a zatim "novu pastoralnu praksu župne zajednice". Zacrtni program je i ostvario: jasno je ukazao na promjene kojima podliježe suvremeni čovjek i suvremeno društvo te suvremeni vjernik/kršćanin. Uz to je, četrdeset godina po završetku Drugoga vatikanskog koncila, podsjetio na ponekad zaboravljene iskorake tog koncila, a onda se odlučno suočio s brojnim pitanjima pastoralnog djelovanja, ali jasno označivši - iz perspektive svećenika - da je on najprije navjestitelj, a tek onda liturg. Šimunović, jednom riječju, nije bježao ni od kojeg pitanja koje spada na pastoralno služenje Crkve i nastojao je na svako odgovoriti, sustavno i jasno.

Pastoral Crkve u misijskom procesu

Upravo zato što poštuje poruku Drugoga vatikanskog koncila valja prvotnim izvorima Šimunovićevog djela nazvati dokumente tog crkvenog koncila, premda autor poznaje i navodi ostale crkvene službene dokumente pokoncilskog razdoblja, a vodi i računa o odredbama i uputama Hrvatske biskupske konferencije. Autor spomenute izvore navodi s poštovanjem;

štoviše, vrlo često ih uzima kao polazište u svojem promišljanju. Ne treba posebno isticati da autor dobro poznaje pastoralnu i katehetsku teološku literaturu, napose talijansku, a s osobitim poštovanjem navodi sve što su hrvatski teolozi i istraživači tematike knjige pružili u svojim raspravama i izvještajima. Sve to potvrđuje izvornost Šimunovićeve djela. Ona je višestruko zajamčena. Prije svega po sveobuhvatnosti razrađene problematike pastoralne teologije. Zatim po pristupu toj problematici: ona je nova i aktualna, sustavna i načelna, a ne prigodna. Izvornost je očita i u sučeljavanju s pitanjima za koja dosadašnje pastoralno bogoslovlje ne smatra da na nj spadaju, npr. laici u pastoralu, vjera i politika, suodnos pastoralne teorije i prakse, pastoralno planiranje. Značajka izvornosti pripada napose njegovom temeljnom stavu da je čimbenik pastoralnog djelovanja Crkve danas župna zajednica, a istovremeno i mjesto ostvarenja življene kršćanske vjere i crkvenosti.

Šimunovićeve knjiga je teološki utemeljena i obrazložena, poštuje nedavna sociološka istraživanja stanja Crkve u nas, a pristupa zacrtanoj problematici sustavno i razrađuje je jednako tako. Cijeni pozitivne vrijednosti prošlosti, ali je bitno upravljeno prema budućnosti pa se opravdano i naziva "pastoral Crkve u misijskom procesu". Ona sigurno može biti korisna kao priručnik u nastavi na teološkim fakultetima hrvatskog govornog područja, ali isto tako može biti važno pomagalo za permanentno obrazovanje svećenika u pastvi, a napose

priručnik za odlučnu i uspješnu edukaciju kršćanskih laika. Knjiga je u svom polazištu "revolucionarna", ili barem pionirska, jer kao osnovicu pastoralnog djelovanja Crkve postavlja župnu zajednicu, a ne uobičajene čimbenike; svećenik/dušobrižnik je u njoj najodgovorniji čimbenik, ali ne i jedini. Knjiga je k tome, što nije uobičajeno, samokritička riječ Crkve o sebi, ali je daleko više hrabar i pun optimizma iskorak u ukazivanju na ulogu Crkve u našem vremenu i na našem prostoru.

Izdavač, Kršćanska sadašnjost, Šimunovićevu je knjigu uvrstio u niz "Teološki radovi", obogatio preglednim sadržajem (523-533), ali opravdano nije donio popis literature jer je ona korektno navedena u bilješkama; nema u knjizi ni imenskog ni predmetnog kazala, ali ona nisu ni potrebna jer je Sadržaj knjige neobično detaljan i vrlo jasan, s naglašenim tematskim pojednostima. Ova knjiga je zapravo životno Šimunovićevo djelo: u njem je sabrao svoje brojne već objavljene rasprave i članke te pridodao neobjavljene, ali ih je ponovno oblikovao u sustavan i cjelovit spis. Tako je potvrdio ne samo svoj prethodni znanstveni rad, već izrazio spremnost pružiti jasan odgovor, teološki i pastoralni, na pitanja današnjeg služenja Crkve u suvremenom svijetu, posebno u našem hrvatskom društvu. Postavljeni cilj autor je i ostvario pa je opravdano očekivati da će svi aktivni djelatnici u ostvarenju poslanja Crkve u nas danas s tom knjigom u ruci nastaviti svoje djelovanje.

Franjo Emanuel Hoško